

A GAZDASÁGSZILÁRDÍTÁS NÉHÁNY FONTOS TERÜLETE VAJDASÁG SZAT-BAN

A társadalmi és gazdaságstabilizálási politika következetes végrehajtásával kapcsolatos feladatainkat áttekintve néhány lényeges kérdést emelnék ki kamararendszerünk tevékenységéből és gazdasági életünkéből. Először a beruházásokról beszélnek, arról, hogy kamararendszerünk mit tett ezen a téren, a külgazdasági kapcsolatokról, majd pedig tartományunk gazdaságának mind kifejezettebb újratermelési és nyersanyaghiányáról.

Mivel a *beruházásokat* a rendelkezésre álló jövedelemhez és a gazdaság reális anyagi lehetőségeihez kell méretezni, így a társult munka küldöttei a Tartományi Gazdasági Kamara szerveinek és testületeinek egy beruházásrendezési és gazdaságstabilizálási programot javasoltak, amelyet széles körű megvitatás után 1981. májusában jóvá is hagytak. A program a társultmunka-szervezetek újratermelési egységenkénti, ágazonkénti és termelési csoportonkénti öngazgatási megegyezéseinek az 1985-ig történő megkötését sürgeti, valamint azon beruházásoknak a felülvizsgálását, amelyek a hazai nyersanyagot, felszerelést, technológiát, a közös jövedelmen alapuló eszköztársítást és a tartós kapcsolatteremtést helyezik előtérbe a nyersanyagbázis biztosítása érdekében. A JSZSZK Elnökségének és a VSZAT Elnökségének határozatai, valamint a Tartományi Képviselőház gazdaságstabilizálási javaslata — melynek kialakításához, illetve meghozatalához tartományunk társult munkájával együtt mi is hozzájárultunk — beigazolták azokat a társult munkával együtt véghezvitt akcióinkat, amelyek a beruházásoknak a gazdaság anyagi lehetőségeihez való méretezésére irányultak. Éppen ezért a Tartományi Gazdasági Kamarának és a Vajdasági Szövetkezeti Szövetségnek, valamint a körzeti gazdasági kamaráknak a szeptember elején meghozott indítványából eredő feladatok végrehajtásával kapcsolatos közös operatív szerve a beruházásokat illetően csak kivitelezésre készíti elő a stabilizációs programunkból következő feladatokat, amelyben hangsúlyoztuk az indítványban megjelölt problémák szakaszos megoldását és konkretizáltuk, hogy ki és hogyan oldhatja meg ezeket a gondokat.

A folyamatban levő és a még meg nem kezdett beruházások felülvizsgálását és átprogramozását illetően mondanám el, hogy szeptember folyamán munkacsoportokat alakítottunk a Tartományi és a Köztársasági Gazdasági Kamara elnökségi tagjaiból, az illetékes ágazati választmány és más struktúrák (küldötteiből). Ezek a munkacsoportok a társultmunkaszervezetek öngazgatási és ügyviteli szerveivel karöltve szervezték meg a kivittel kapcsolatos megbeszéléseket, amelyeken szó esett a beruházási programokhoz szükséges felszerelés behozataláról is, s követelték, hogy ezt a tárgykört széles körben ismertessék meg a társultmunkaalapszervezetek dolgozóival, öngazgatási szerveivel és társadalmi-politikai szervezeteivel, hogy azok hozzájáruljanak a szükséges öngazgatási döntéseket.

A közös tevékenységnek az lett az eredménye, hogy minden öngazgatási szerv — kezdve a tmasz-októl egészen a munkaszervezetekig — a felszerelések 1981. évi behozatalának átprogramozása szempontjából vizsgálta felül és tekintette át a beruházási lehetőségeket, ami vagy a beruházások 1983-ig történő meghosszabbítását jelenti, vagy pedig azt, hogy a nagyobb létesítmények építésének kezdetét 1983-ra, sőt későbbre halasztják. Ez vonatkozik mindazokra a létesítményekre, amelyeknek az építése folyamatban van (20 beruházási program) és amelyekhez még nem kezdtek hozzá (14 program), kivéve a zombori Sombloed munkaszervezetet, amely tejgyárat épít, és a Marko Orešković munkaszervezet apatini Rapid tmasz-ának téglagyárához szükséges felszerelést. Ezek öngazgatási szervei olyan határozatot hoztak, hogy az indítványba foglaltaktól függetlenül folytatják a megkezdett építkezést.

A folyamatban levő és megkezdésre váró beruházásokhoz szükséges felszerelések behozatalának az átprogramozásával kapcsolatos döntések meghozatalánál kiemelték, hogy milyen következményekkel járhat, ha betartják az indítványba foglaltakat. Többek között azt hangsúlyozták, hogy nehéz rávenni a külföldi partnereket a felszerelések leszállításának elhalasztására; hogy külföldi partnereikkel már szerződéses kötelezettségeik vannak a jövőbeli termékek kiszállításáról; hogy a tervezett létesítmények építésének elhalasztása egyben a behozatal hazai pótlásának az elodázását is jelenti; hogy még mindig nem tudni, milyen veszteséget okozhat ez. Mindezeket a problémákat szem előtt tartva merült fel annak lehetősége, hogy ismételten felül kell vizsgálni az indítványnak az említett létesítményekkel kapcsolatos álláspontját, különösen annak az ismeretében, hogy az egyes létesítmények befejezéséhez szükséges felszerelés valójában már a gyárudvarokon várja a beépítést. Csupán még nem történt meg vámkezelése.

A Gazdasági Kamara a továbbiakban az 1985-ig terjedő beruházások általános felülvizsgálására helyezi tevékenységét. Az eddigi eredmények ugyanis azt bizonyítják, hogy a tmasz-okban, a munkaszervezetekben és az összetett társultmunkaszervezetekben ez a folyamat rendkívül lassan megy végbe.

Ezektől a feladatoktól vezérelve, valamint a kamararendszer hosszú

távú kötelezettségeiből és a kamarába társulás alapvető céljaiból kiindulva kamaránk a következő időszakban tovább folytatja minden egyes beruházás szakmai és tudományos értékelésének kidolgozását, aminek a következőkből kell kiindulnia: a külföldi és a hazai piac biztosítása, a reális energiefelhasználás, a hazai nyersanyagok és újratermelési anyagok felhasználása és olyan jövedelemszerzés, amely a munka- és az eszközök társításának jövedelmi viszonyain alapul.

A folyamatban levő beruházások átprogramozásáról és az új beruházások elhalasztásáról szóló öngazgatási döntések jelentőségét semmiképp sem csökkenti, ha kimondjuk, hogy meghozatalukhoz nagymértékben hozzájárultak a különböző korlátozó intézkedések, a Szövetségi Végrehajtó Tanács döntése, a behozatali elsőbbségi sorrend kialakítása, a tartozások kifizetése stb. Az ilyen korlátozások ellenére is jelen van egy olyan magatartásforma, amely a szűk és egyedi érdekeket a széles körű érdekek fölé helyezi. Az a törekvés, hogy a beruházások felülvizsgálása maradjon csupán a szakszolgálatok hatáskörében, annak a túlhaladott gyakorlatnak a fenntartására utal, miszerint a dolgozók részvétele nélkül szendékoznak a beruházásokról és a társadalmi újratermelés minden egyéb folyamatáról dönteni, holott egyedül a dolgozók illetékesek ebben és vállalhatnak felelősséget, különösen a beruházások esetében.

A gazdaságstilárdítási politika intézkedéseinek a tükrében az időszzerű gazdasági változásokról szólva az egyik leglényegesebb kérdésként *a külgazdasági kapcsolatokat* emelném ki, mégpedig két okból:

- általános fejlődés lényeges összetevőit képezik,
- és a gazdaságstilárdítási politika érvényesítésének jelentős, illetve legjelentősebb tényezői.

Beszédes példái ennek az alábbi adatok. Tartományunk áru kivitele 1981. január 1-étől szeptember 31-éig 16 milliárd dinárt tett ki, ami 5 százalékkal több a tavalyi év azonos időszakához képest és az országos kivitel 8 százalékat képezi. Ugyanebben az időszakban a tavalyi évhez képest 2 százalékkal csökkent a behozatal, ami dinárban kifejezve 28 milliárd, s az országos behozatal 8,6 százaléka. Ebben az időszakban a kivitel 56,8 százalékkal fedezte a behozatalt, s ez 4 százalékos javulást jelent a múlt évhez képest.

Tartományunk kivitele túlsúlyban a szocialista országokba irányul. Ez az összkivitel 64 százalékat képezi. Ezzel egyidőben 3 százalékkal csökkent behozatalunk a szocialista országokból, úgyhogy ezen a téren kivitelünk 93,5 százalékkal fedezte a behozatalt. A fejlett országokba irányuló kivitelünk ugyan 6 százalékkal növekedett, de az egész kivitelünknek csupán 27,2 százalékat képezi, míg a fejlett országokból való behozatal az 5 százalékos csökkenés ellenére is összbehozatalunk 42,6 százalékat teszi ki. A velük kialakított kereskedelembe kivitelünk 36,36 százalékkal ellensúlyozza csupán a behozatalt.

A fejlődő országok Vajdaság SZAT árucseréjének 14,9 százalékat adják, mindennekelőtt annak az 5316 milliárd dináros behozatalnak a következtében, amely összbehozatalunk 18,45 százalékat jelenti. Ezek sze-

rint Vajdaságnak a fejlődő országokból származó importja az országos behozatal 10,9 százalékát képezi. Annak ellenére, hogy tartományunk kivitele a fejlődő országokba 6 százalékkal nagyobb a múlt év azonos időszakához képest, mégis Vajdaság kivitelének csupán a 8,7 százalékát, az országosnak pedig a 4 százalékát teszi ki.

Az év kilenc hónapjában a behozatal csökkentése és a kivitel fokozása terén elért eredmények ellenére a konvertibilis területen 7993 millió dinárt kitevő exportunk és importunk évi kiviteli kötelezettségünknek mindössze 56 százalékát képezi és már elérte tartományunk tervezett fizetésmérleg tételének a 80 százalékát. Tételre bontva a helyzet a következő: A nyersanyag és újratermelési anyag behozatal — az energiafelhasználást nem számítva — eddig 101 százalékos, a kőolajé 54, a felszerelésé 78, a közfogyasztási cikkeké pedig 79 százalékot tesz ki.

A konvertibilis export és import alakulása

	millió dollárban (1 dollár = 27,30 din)		
	1981. I. 1.—VIII. 31.	1981. IX. 1.—IX. 30	1981. I. 1.—IX. 30.
Kivitel	249,9	42,3	292,2
Behozatal	654,5	37,9	692,4
Az export fedezi az importot	38,2%	111,6%	42%

A külfölddel 1981. január 1-étől szeptember végéig lebonyolított árucseré eredményei tényszerűen bizonyítják, hogy milyen összetett helyzetben vagyunk. Ebben az időszakban 7800 millió dinár értékben exportálunk a konvertibilis piacra, ami tervezett évi kivitelünk 54 százalékát képezi. A 11 015 millió dináros mérleghiányunk 17,5 százalékkal haladta meg a tervezett évi mérleghiányt.

A konvertibilis területen kialakult árucseré helyzete és a Szövetségi Végrehajtó Tanács behozatalt korlátozó intézkedései rendkívül összetett és nehéz helyzet elé állították tartományunk gazdaságát. Kritikussá vált a gazdaság újratermelési és nyersanyaggal való ellátása. Jelentős munkaszervezeteink egy része behozatali vagy hazai nyersanyaghiány miatt állította le termelését, s ugyanakkor egész sor társultmunka-szervezetben — különösen a fémiparban, a vegyiparban, az élelmiszeriparban, de a textiliparban, a bőriparban és a bútorigarban is — várható a termelés beszüntetése.

A társultmunka-szervezetek felülvizsgálták konvertibilis exportterveiket, s ezt követően az 1981. szeptembertől decemberig terjedő időszak kivitelét 260 millió dollárban állapították meg. Ezt azzal a feltétellel tették, hogy biztosítva lesznek számukra a kivitelhez szükséges letele-

mibb feltételek, illetve az újratermelési és nyersanyagok behozatala. Ezek a tervek azonban nem valósultak meg maradéktalanul.

Ez a külfölddel fenntartott gazdasági kapcsolatainkban előadódott helyzet gondba ejtő, annál is inkább, mert még mindig nem oldottuk meg kőolaj-behozatali gondjainkat, az őszi vetéshez szükséges behozatal kérdését stb.

A gazdasági kamara a tevékenységek egész sorával igyekszik elhárítani ezeket a nehézségeket. Nyilvánvaló, hogy ebből a helyzetből az egyetlen kiút a kivitelre termelés és a konvertibilis kivitel jelentős fokozása az év végéig. Exporttevékenységet folytató társultmunka-szervezeteinkkel egy összefüvetel keretében foglalkoztunk ezekkel a problémákkal. Emellett a Vajdasági Gazdasági Kamara ágazati értekezletei is tevékenyen kiveszik részüket a társultmunka-szervezetek kiviteli tervteljesítésének az áttekintéséből. Ugyanilyen összefüvetelekre került sor a külkereskedelmi tényezőkkel a konvertibilis kivitel fokozása céljából.

Kamaránk és körzeti gazdasági kamaráink a társultmunka-szervezetekkel fenntartott kapcsolatuk által nap mint nap a Tartományi Képviselőház gazdaságstabilizálási javaslatának feladatain munkálkodnak, különös tekintettel a konvertibilis kivitel fokozására.

Tartományunk gazdasága összetett körülmények között látja el magát mind hazai, mind behozatali újratermelési és nyersanyaggal. Az idén ezek a gondok még kifejezettebbé váltak. Egyes társultmunka-szervezetekben mind válságosabbra fordul a helyzet, különösen a behozatali nyersanyagot illetően.

A Tartományi Gazdasági Kamarában úgyszólván állandó ügyeletet kellett bevezetni, azaz folyamatosan figyelemmel kell kísérni a társultmunka-szervezetek nyersanyag- és újratermelési anyag ellátását, a felmerülő problémák megoldása érdekében. A problémák mielőbbi megoldása abban rejlik, hogy a Tartományi Gazdasági Kamarába tömörült társultmunka-szervezetek — a társult munkáról szóló törvény, valamint a devizaügyletekről és a külfölddel létesített hitelviszonyokról szóló törvény szellemében — a következőkre törekedjenek: A devizaeszközök önigazgatású társulás alapján való biztosítására, mégpedig olyan szervezetektől, amelyek munkája és fejlődése egymástól kölcsönösen függ, hogy biztosíthassák nyersanyag, újratermelési anyag és tartalékalkatrész behozatalukat a termelés normális megszervezése és folyamatos fenntartása érdekében. Különösen vonatkozik ez a kiemelt és a kivitelre termelő gazdasági ágazatokra.

A fémfeldolgozó ipar nyersanyaggal és újratermelési anyaggal való ellátása érdekében kamaránk akciókat folytat, hogy az érdekelt társultmunka-szervezetek munka- és eszköztársítása alapján jöjjenek létre a vasművekkel kötött önigazgatási megegyezések.

A hazai leszállítók bizonyos fokig még mindig olyan igényeket támasztanak, hogy a nyersanyagért és az újratermelési anyagért részben devizával fizessenek, különösen abban az esetben, ha a munka és az

eszközök jövedelmen alapuló társítása alapján még nem jöttek létre szilárd és tartós öngazgatási megegyezések.

Az ipar nyersanyaggal és újratermelési anyaggal történő ellátásának az állandó figyelemmel kísérése érdekében folyamatosan szemmel tartjuk a legjelentősebb munkaszervezeteket, különösen a válságos helyzetben levőket, hogy konkrét akciókat kezdeményezhessünk és megoldást találjunk.

A legsúlyosabb helyzet a behozatali nyersanyagok és újratermelési anyagok biztosításánál adódott elő a devizaeszközök drasztikus csökkenése miatt. Az illetékes bizottság beleegyezésével jóváhagyott behozatali eszközök nem egy társultmunka-szervezet számára csupán meghatározott kapacitások termelésének a további fenntartását jelentik.

A hazai nyersanyaggal és újratermelési anyaggal történő ellátás területén kedvező változások tapasztalhatók a szlovéniai és bosznia-hercegovinai leszállítókkal kapcsolatban. A vajdasági fémfeldolgozó ipar és a szlovéniai vasművek öngazgatási megegyezésének és eszköztársításának ügye végre elmozdult a holtpontról. Küldöttségünknek a Bosznia-Hercegovinában tett látogatása során sikerült elérnie, hogy elálljanak a részben devizában történő fizetés elkívánásától.

A rendkívül összetett gazdasági körülmények ellenére vannak eredményesen gazdálkodó ágazataink is:

Részarány a gazdaságban	Összesen	1980. IX.	1981. I—IX.
		109,2	107,5
1,4%/o Nemfémes ásványok kitermelése		132,9	133,5
5,3%/o Gépgyártás		134,1	112,2
5,1%/o Villamosberendezések gyártása		163,5	119,4
5,0%/o Vegyipari termékek feldolgozása		114,0	118,9
23,7%/o Élelmiszergyártás		125,4	97,8
40,5%/o			
9,6%/o Fémfeldolgozás		115,0	107,1
50,1%/o			

Rezime

Važniji oblasti ekonomske stabilizacije u SAP Vojvodini

Autor teksta ukazuje na glavne oblasti gde mere ekonomske stabilizacije treba da dođu do izražaja u najvećoj meri. Pri tom analizira dosadašnju situaciju u tim oblastima i ukazuje na mogućnosti prevazilaženja teške situacije u kojem se trenutno privreda nalazi.

Razmatran je problem investicija iz aspekta ekonomske stabilizacije i ukazano je na restriktivne mere na ovom području i na moguće efekte ovih restrikcija u narednom periodu.

Spoljnoekonomski odnosi su isto područje na kojem stabilizacione mere treba da dođu do naročitog izražaja. Autor ukazuje na platnobilansne mogućnosti pokrajine i poboljšanja istim.

Značajan prostor je posvećen snabdevenosti vojvođanske privrede sirovinama i reprodukcionim materijalima uključujući analizu obezbeđenosti privrede uvoznim i domaćim sirovinama i reprodukcionim materijalima.

Summary

Important Branches of Economic Stabilization in the Autonomous Province of Vojvodina

The author points out the major branches of economic stabilization. He also analysis the former situation in those branches and shows the possibilities of prevailing over this situation.

There is a discussion on investments, restrictions and their possible effects.

International economy is also one of the branches included by stabilization measures. He points out the possibilities of improving the balance of payment in the province.

He also deals with raw and repro material supply.